

BLUDNÉ DUŠE.

HISTORICKÝ ROMÁN.

Slunce už stálo nad lesy, když se páni z lovu vraceli. Za nimi vzešli vysoké zvěře plné tři vozy, ověšené chvojím až po nápravy. Ze zámku vyšla jim vstříci muzika, hraje veselý pochod. Sedláci šli pozadu. Opodál za všemi potácel se starý muž v chatrném oděvu, zakrýval si tvář oběma rukama a rtoma jeho křečovitě se chvějícíma prodíral se chvílemi výkřik, po kterémž vraník pana knížete obyčejně zafehotal.

A když se octli u zámku, přišla jim vstříci kněžna s mladými princy. Měli na sobě taktéž šedavé kabátky se zeleným lemem a na hlavách úhledné kloboučky se sokolímí péry.

Kavalíři seskákali s koní a jeden přes druhého oběypával nejvybranějšími výrazy obdivu a dvornosti kněžnu hostitelku.

"Ty zdejší lesy jsou nejtírozeňší park."

"Ludvík by za to byl dal jeden hrahokam ze své koruny, kdyby byl měl takového ve svém Versailles."

"Ale je tu v nich, pánové, smutno, a na tom zdejší zámku smutněji než v klášteře barnabitek. Toužím po Vídni. Zdejší vzduch mi nesvědčí," odušila kněžna příkládajíc si k jemnému nosíku heboukání šáteček, napuštěný záračnou voňavkou. A kavalíři o překot chválili život ve Vídni.

"Mám sice v Praze nádherný palác. Ale nevkróčil jsem do něho od korunovace. Jednopatrový dům však mi ve Vídni milejší než celé to Pražské stavení," přisvědčil jeden z potomků starého rodu!

Kníže pán prohlédl si zatím bohatou kořist. Dnešní lov zdařil se nade všecko pomýšlení.

"Co živ jsem takového kusu nezastřelil," obrátil se k hostem s vítězným úsměvem v zašloutlém obličejí. "Jest to dvacaterák — hleďte, pánové!"

Kníže zalomeoval rozvětvenýma parohama padlého jelena.

"Mého syna mi vraťte! — Vy jste mi ho zastřelili! — Mé dítě, mou radost, mou jedinou podporu!"

S těmi slovy vrazil mezi pány muž v roztrhané kazajce, s rukama křečovitě sepjatýma a s očima divně svítícíma.

"Vy jste mě o něj, pane kníže, připravili! — Leží v lese bez života, studený, v louži krve! — Vy si z toho, pane kníže, neděláte svědomí? — Jsem chudák, mám jen tyhle ruce, na těch rukou tyhle moly — kdo mne bude živiti, až nestárnu? Vojtěše, můj Vojtěše!"

"Cože chce? — Snad nějaký šilencec?" optal se kníže pán myslivce. Tento byl však o odpověď v rozpacích. Starý muž prodral se až ku samé kněžně.

"Váš pán mi jednoho syna zastřelil. Kdo pak mi oči zatlačí, kdo pak se za mne pomodlí? — To bude souditi Bůh — já jsem chudák, já nemohu, ale Pánbůh na nebi může a ten bude zajisté! On vám může vzítí také vaši radost, tyhle vaše synáčky. Za tu krev v lese tuhle, vaši krev!"

Paní kněžna si přiložila ku tváři heboukání šáteček; ale přece na ni přišly mráčky. A kavalíři měli ji co zachytiti, aby k zemi neklesla.

"Otec toho nemotory! — Jažností, tenhle jelen by byl uplách," podotkl s psskou pokorou vrehní lesní. "Baráček z Okrouhliny!"

Starý šedivý muž vyhrkl ve hrozivý nářek. "Už omdlévá! —

Ale přijdou časy, že se, vy páni, všem vám budou před očima dělati kola, přijdou jistě; my už arcif budeme dávno hnit..."

Náhle jej uchopilo několik mušketýrů pod paždi, odvěkli jej ze vznešené společnosti a v několika okamžicích boučily za ním dvě tmavé věznic.

Když se paní kněžna prodrala ze mdlob, ještě se kolem ustrašeně dívala, zdali tu někde není ten divný muž, jenž ji svým skuhravým hlasem tolik polekal. Ležela na skvostné pohovce z červeného aksamitu se zlatými třapeci; kolem ní stálo několik slečen se starostlivými obličejí. Za malou chvíli však jí upravily šaty, nachechraly těžké vlasy, a paní kněžna byla již jen poněkud přibledlá. Jinak na ní všecko jen hrálo.

Na zámku bylo večerem veselo, až se nedaleké černé lesy hýbaly. Muzika hrála nejvýbornější kusy, pozvali si hudebníky až z Prahy; zámek ploval takofka v moři světla. A venku asi dvě hodiny odtud zdvihli čtyři muži na nosidla mladíka s prostřelenou hrudí a nesli jej do Okrouhelské kostnice. Nad smutným průvodem poletoval starý krahulík, kterému dnes také mladého zastřelili. A když přišli na hřbitov a položili v kostnici mrtvolu na máry, usedal pták na šindelovou střechu a dal se také do pláče. Na zámku však připíjel jeden hrabě po francouzsku:

"Tento pohár, dámy a pánové, do poslední krůpěje mladým princům na zdraví a na štěstí!" Poháry z ryzího zlata, s knížecími erby, na nichž se leskly drahokameny, hloučně zdvihaly se do výše — a dole v jednopatrovém stavení na vlhké slámě seděl chudý muž; ale jen chvílkami štkal, jako když člověku k nářku schází už i dech. Týden sešel se s týdnem a v nádherných prostorách zámku bylo zase ticho a pusto jako na hřbitově.

Pan farář v Okrouhlině pochoval v tom týdnu jeden mladý a jeden starý život; ale oba v čas, kdy se lidé hřbitovu vyhýbají. Starý krahulík sedával každý den na šindelové střeše kostnice a krákorál, jako když si starý člověk z hlubin srdce nářká...

IX.

V Jiřicích se už začínali diviti, že nepřichází pro ně mušketýr, ačkoli od osudné hromady nedělní uplynuly čtyři dny. Ouřada se také dosud nevrátil, měl se tam až příliš dobře. Sedláci rozjeli se po své práci, každý měl kus lesa, a jzdili pro stelivo, dokud byly dobré cesty; v zimě úpady sněhem zaváty a tu bývá těžko samotnému člověku brodit se závějeví až po pás, nad tož pak vozu s potahem.

"Já řku, rychtáří, páni na nás nezapomenou," prohodil soused Hrdlička. "My pány potřebujeme a páni nás."

Rychtář Květ se k těmhle slovům usmíval. — Ode vsi přijížděl Skůra s trakařem, prozpěvuje si nějakou adventní. Jel do lesa na dříví. Předě dvěma týdny byl na lásce a proto směl. Na hřebůčku u trakaře měl přivázanou pilku. Ufězával jen suché větve; zdravým neškodil jaktžív. — "Což vy, Skůro, se nebojíte? Tuhle soused Hrdlička prý už nespál druhou noc."

"Bude se mu to lépe dřímat u vrátného, zvláště dají-li ho do té díry, co se tam oběsil Jirkovec," podotkl Skůra.

"Jirkovec z Okrouhliny, pravíte, Skůro, že se oběsil?"

"Inu, arcif že. Kníže pán mu zastřelil Vojtu, tatík na něm chtěl, aby mu ho vrátil, dorážel také na paní kněžnu a konec všeho byl, že ho zavřeli. Potom mu za syna dali pytlíček se stříbrňáky. A starý se jim tam oběsil. A my jsme tam měli také jít, aby nás postříleli? Chtějí-li už to, ať si aspoň pro nás přijdou," podotkl snopkář ostrým hlasem. "Já řku, rychtáří a sousede Hrdličko, proč pak nám naše matky, když jsme se narodili, jazyků nevytrhaly, abychom byli němoty, proč nás raději neupily, jako ten faraon židovská novorozeňátka? Já řku, proč do nás Pánbůh hromem nebije, když se k němu tím našim jazykem modlíme?" Skůra stál vzpřímen, ruce maje podepřené v bok. — "Já řku, proč pak někdy s námi mluvili český králové? Vy o tom, rychtáří, čtete, vy to znáte, vy tomu rozumíte... A když se nesmíme brániti, když musíme jen hlavy skláněti, ať nám je tedy vezmou!"

Skůra chopil se zprudka trakaře a jel dále svou cestou. Rychtář se už neusmíval. Soused Hrdlička napadlo, že kostelník neřekl Skůrovi jinak, než "starý furiant." Ale dnes snopkáři věřil, protože slyšel podobná slova těmhle oněhdy s kazatelnou.

"Zatím, rychtáří, s Pánembohem; naši už jedou," řekl za chvíli Hrdlička a pustil se k zahradě za svým statkem, odkudž vyjížděl loubkový vůz. I Květ vracel se k domovu.

"Jakže, příteli, tak zamyšlen?" ozval se náhle před ním přívětivý hlas.

Rychtář pozdvihl hlavu, smekl a podal pravici mladému knězi.

"Kam ráčíte, velebný pane?"

"Kam mne oči nesou. Den sice pošmourný, ale hodina v čistém vzduchu vždy prospívá. A tahle cesta se mi obzvláště líbí! — Vždycky se mi zdá, jako bych po ní šel k domovu, ta naše víska také tak v zahradách, jako zaéarována, člověk vidí kalence doškových střešech teprv, když je nad nimi. A připadá mi, jako bych mezi těmi střešami viděl svůj domov, svou kolébku. — Jste však nějak zaražen; potkalo vás něco?"

Květ vypravoval, jaký poslali do Jiřic ze zámku rozkaz i nezatajil jediného slova, jež byl v neděli pronesl; a když byl s vypravováním u konce, upřel oči na kněze a zeptal se: "Co tomu, velebný pane, říkáte?"

Kněz byl řečí jeho překvapen a huďe o odpověď v rozpacích to-muhle muži, jenž mu otevřel své srdce tak dokořán, ve kterém uviděl jako za sklem křesťalovým kvítek, ježž našemu lidu trhali z hader a duší tolik let a přece nemohli vytrhnouti, ježž polévají ohněm, ničili ledem a přece nebyli s to, aby z těch červenobílých kvíteků jen jediný zkazili.

"Já," řekl po malé přestávce, "já na vašem místě bych byl ne-jednal jinak."

"Budou nás trestati; ale my to vydržíme."

"Kdo takhle dovede jednati jako vy, dovede také trpěti, vidíte, příteli, že dovede?"

"A vy, velebný pane, že byste byl na mém místě jinak ne-jednal?"

"Na jedině slovo bych byl mluvil jako vy!"

Pan páter doprovodil rychtáře skoro až k jeho zahradě. Za humny se spolu rozloučili a stiskli si ruce. Květ vzpřimil hlavu a staré oko jeho už zase svítilo jako slunce na jaře. Rychtáří bylo volněji; mnohem volněji.

Kněz zastavil se ve štopových alejích a díval se ke vsi. Tahle

dědina stala se mu náhle tak milou, jako rodná víska zeleným loubím starých kmenů zakrytá. "Proč musíš tolik trpěti, ty lidé český! Proč jsou ty tvé dědinky tak často domovem neštěstí?" — Odněkud se strany, od černých lesů zaletěla k němu píseň, kterouž byl ve svém domově často zpíval: "Jen se mně, má milá, dobře chovej, koupím ti šáteček damíno-výj."

Poslouchal chvíli neznámou zpěvačku a mimoděk si po tichu sám zanotoval: "Zatoč se, sluněčko, nad ty lesy..."

Už se černé hvozdy valem tměly, když se pan páter vracel k Okrouhlině.

X.

"Já tě slyšel z daleka, běžím po hlase, a nevíš ani, jak jsem rád, že jsem tě dohonil!"

Dívka, které tato slova platila, ubírala se volným krokem z lesa k Jiřicím. Měla na sobě pivoňkovou, temně pruhovanou kazajku, na hlavě červenavý, poněkud vybledlý šátek, na skráních ohrnutý zpět, a sukni červenou, černě pruhovanou. Nyní staneví, plaše se ohlédla; po lici přeletěl jí ruměnce.

"Už jsem chtěl s tebou dávno takhle mluvit. Jako bysi vždycky přede mnou utíkala — a přecť jsi má vlastní sestřenice?"

Světluška se kolem hlubokých očí začaly kmitat mlhy. Byli tu tak o samotě mezi kmeny, a nade hlavami jejich skláněly se koruny borovic jako přilbice černých rytířů.

"Ty se na mne hněváš, Světluško? Můj Bože, což já mohu za tatíka?" A mladý hoch vzal dívku za ruku. "Ty přede mnou couváš jako před hadem? Mohla bys ty za svého? Může za něho matka má? Ty ani nevíš, co se ubohá napláče! — Přece se na mne, Světluško, aspoň podívej!"

Dívka zdvihla hlavu upřela na okamžik oči v bochovu tvář; ale hned je zase sklopila k zemi.

"Co by lidé řekli, kdyby nás tady v tento čas někdo uviděl. — Už se šepí!" zašeptala.

"Já na tu chvíli už tak dlouho čekám!" Hoch přistoupil ještě blíže a sevřel prudce ruku dívčínou. "Kraj světa bych se pustil za tebou. Když jsi v těch knížkách čítávala, hltal jsem každé tvé slovo a zapisoval si je do paměti, že jich nezapomenu, co budu živ. — Světluško, budeš mou? — Mou na věky?"

"Vavřino," zašeptala dívka úzkostlivě.

"Budeš — musíš! A kdybych měl nevíť jak dlouho čekati — a kdybych měl i po smrti strašiti a lehávati u zabitého a vřiti jako ten pes do soudného dne, musíš býti mou!"

"Vavřino, svou duši prodáváš?"

"Prodávám ji k vůli tobě, a ty ještě mlčíš? — Dosud jsi mi neodpověděla!" Hlas mladého hochy se nezvykle chvěl a pravice jeho měnila se chvílemi z horka palčivého ve studenou ledovou.

"Náhle se k ní nahnul, aby ji políbil, ale Světluška vymknuvši se mu, pojednou jako ptáče od něho ulítla.

Když přišla domů, zašla si do své komůrky, složila ruce v klín a seděla jako pění, nevědomě ani, že čas ubíhá. Zdálo se jí, jako by si byla v černém lese někde do mechu usedla a tohle že byl všechno sen.

"Dítě," ozval se před ní konečně matčin hlas. "snad jsi nemocna? Tváře ti hoří — ufkli tě. Udělám ti vodu — pošleme pro Skůrku!" Odvádějí děvee za ruku, opakovala mnohokrát otázku: "Koho pak jste jen potkali?"

"Přes cestu nám přeběhl Ouřadův Vavřina," dala jí konečně chasa ve světnici v odpověď.

"Ten?" — Selka toto slůvko pronesla hodně prodlouženým hlasem. Potom poslala pro Skůrku.

Skůrka požívala ve vsi pověsti skoro až divotvůrci. Každou nemoc uměla jmenovat, na každou měla zvláštní říkání. A když někdy vrtávala hlavou — bývalo to arcif jednou za uherský měsíc — poslali pro kněze. Felčarům z blízkých městeček lid nevěřil.

"Tys ho, Světluško, také potkala?" zeptala se panimáma, když chasa odeběhla podívat se do chléva. A při tom držela pravici na čele dečině, jako by chtěla mer-nomocí tu zlou nátku sama zažehnat. "Slyšíš, dítě? Potkala jsi prý Vavřinu?"

"Potkala, maticko!"

"Mluvila jsi s ním, Světluško?" Panimáma si přisedla ku deři blíže. "Pověz mi to, deeruško! Mluvila jsi s ním?"

"Mluvila!"

A dlouho, deeruško?"

"Jen chvíli, maticko."

"A co pak ti povídal?"

"Hlava mne, maticko, pobolívá, tak mi nějak zima!"

"A je tu přece teplo, až se potí zdi a 'tály' v plotně červenají jako krev! Nic jiného než ostrá nátku, měla jsi se mu uhnout na sto kroků. Je jako tatík! Oči má jako jehly, jazyk jako úhoř a tvář jako had! U Ouřadů jsou všickni lakovní!"

Světluška z hluboka vydychla. "O čem pak jste, přece, Světluško, mluvili? Nemáš si ho ani čímati, ani se na něho podívat! Nevíš, holka, co jsou to za lidi!"

"Jdou na mne, maticko, nějak lífymoty."

"Musíš se, dítě, přemoci. Zapala bys 'ouřk,' a potom by bylo zle."

Panimáma by byla pověděla hned příklad, jak jednou za mladých let sama zaspala "ouřk," a jak potom těžce, hrozně těžce stonala, jak jí už kladl jen jeden den.... Náhle se ve světnici otevřely dvěře a do jizby vešla stařena.

"Vítám vás, vítám, Skůrko! Sedněte si zatím tuhle."

"Děkuju, panimámo! Požehnej Pánbůh! Snad vám nestůně Světluška?"

"Chytila si někde nátku, víte: tu zlou!"

"Nátku — nátku, a ještě tu zlou."

Stará žena kývala vážně hlavou, až se jí konečky u červené babky pohazovaly.

"Uhlídáme, panimámo. Ono hned vědecké nátku nebývá. My známe dvě. Jedna přichází do očí, do uší, do hlavy a potom do celého těla. Od téhle je pomoci; já pomohla aspoň vždycky. Ale ta druhá přichází do srdce, a od té, zlatá panimámo, pomoc je jen jediná."

Skůrka nalila do plecháče vody, něco do ní nasypala, něco nad ní odřikávala a nade vším udělala tři veliké kříže. Selka ani nevěděla a Světluška jako by dostávala zimnici. Kdykoliv se s touhle starou ženou setkala, nikdy jí nebylo dobře....

"Zdá se mi, že tohle je ten druhý ouřk, panimámo!"

Skůrka pokročila až k dívee a sáhla jí na hlavu; ale Světluška se uhnula, div že nevykřikla.

Pokračování.

Dr. Geo. F. Simánek
český lékař a ranhojčí

v čísle 1262 Jiřní 13. ul., Omaha.
Úřední hodiny: Od 2 do 4:30 odp.; od 6:30 do 7:30 večer. — Tel. 3769.
Res. Tel. Douglas 1964.